

Het Montenegrijnsche Leger.

't Is met den Montenegrijn net omgekeerd als met den „beschaafden” Europeaan.

Voor den laatste is oorlog abnormaal.

Zelfs al duurt hij, gelijk thans, reeds achttien maanden.

Hij moet er voor uit zijn eigenlijken levensarbeid gaan, en alleen omdat de nood hem is opgelegd en zijn overheid het vordert, neemt hij de wapens op en vecht, waar hij heengezonden wordt, en tegen den vijand, die hem wordt aangewezen.

Met den Montenegrijn staat 't juist andersom.

In eeuwenlange praktijk is de oorlog zijn handwerk geworden, de hoofdrede van zijn bestaan, en alleen in de tusschenperioden, als er eens geen oorlog is, verlaagt hij zich soms om ook een hand uit te steken aan werken des vredes, die anders voor de vrouwen, kinderen en grijsaards worden overgelaten.

En zoo leeft dus de Montenegrijn de laatste jaren weer in zijn element.

Toch ontbrak er iets aan zijn . . . . geluk, zouden we haast zeggen.

't Gaat nu niet meer tegen de Turken.

En dat is in zekeren zin een gemis, waar eeuwen lang het volk van de „Zwarte Bergen” den Turk als zijn doodsvijand leerde haten en vreezen.

Staten en koninkrijken scheidten nu hem van dien doodsvijand, en de Mohamedaansche Albaneezen, die hem als buur en vijand gebleven zijn, kunnen niet op één lijn gesteld worden met de Turksche troepen, die 't altijd een genot en een eer was te overvallen en te overwinnen.

Het ging nu tegen de Oostenrijkers.

En eerlijk gezegd! al de dertig jaren, dat ze die gemeidelijke Oostenrijkers in Bosnië tot burens hebben gehad, en de honderden jaren, dat zij hen in Dalmatië hebben gekend, gaf dit zelden of nooit tot ongenoegen aanleiding, en al is ook de Montenegrijn van den groot-Servischen stam, toch jaagt hem niet zoo de nationale haat door het bloed, die bij den Serviër gekoesterd wordt tegen al wat over den Donau woont, voorzover 't niet mee van Servische origine is.

Toch hebben de Montenegrijnen van 't begin af aan de zijde der „bondgenooten” gestaan. Och, dit is wel te begripen ook!

Zij kenden maar één groote mogendheid: Rusland, en maar één groot vorst: den tsaar.

Hem volgden zij blindelings, en zonder verder vragen stonden ze steeds aan zijn zij.

Toch heeft men in deze zestien oorlogsmaanden niet veel van de verrichtingen van 't Montenegrijnsche leger gehoord.

Trouwens, dat was in 1912 ook al zoo.

Wel was toen de oude Nikita de eerste, die met den Turk aanbond en zoo de lont in 't Balkan-kruit stak, maar toen de Turken eenmaal van de grenzen zijns lands en van het naburige Merelveld verdreven waren, toen liet hij verder zijn groote geburen 't met de Turksche legers uitvechten en hield zijn mannen korter bij huis, waar hij zijn tijd zoek maakte met het beleg van Skoetari.

Ook thans hoorde men weinig van de daden der Montenegrijnsche legers — totdat nu ineens de oorlog zich in hoofdzaak naar den Balkan verplaatste en Montenegro gevaarlijk dicht kwam te liggen bij 't centrum van den strijd.

Wiskunstig juist voortwerkend heeft de Duitsche generale staf, die blijkbaar de opperleiding heeft, de Serviërs op steeds kleiner en woester landstreek gejaagd en van twee kanten werden toen ook de Montenegrijnen in den strijd getrokken.

Uit het Noorden kwamen de Oostenrijksche troepen, die de Serviërs hoopten te kunnen „scheppen,” en schoven

over Montenegrijnsch gebied steeds meer zuidwaarts. Terwijl anderzijds met den dag de kans grooter werd, dat de overblijfselen van het Servische leger, uit hun land verjaagd, over de grenzen van Montenegro vluchten zouden en daarheen ook den vijand achter zich heen zouden trekken.

Ook Montenegro kwam aan de beurt!

Toch vroeg menigeen zich af, of Oostenrijk daar niet een héél harde noot te kraken krijgen zou.

Onneembaar, mag men zeggen, is niets hier op aarde . . .

Maar natuurlijke bergvestingen gelijk ze gevonden worden in 't land der Zwarte Bergen, kunnen dan toch menig machtig leger de handen vol geven, — dáár kunnen b.v. de Italianen van meepraten, die nu al acht maanden staan te beuken tegen de massieve rotsklompen der Alpen!

't Is er als een woest schuimende bergenzee, plotseling door een machtige hand gegrepen en tot hard steen gesteld.

„De strijd in de steenzee,” noemen de Oostenrijkers dan ook daar den krijg. Zoo'n „steenzee” is 't in Montenegro ook!

Van de praktijk der moderne oorlogstechniek weten de Montenegrijnen weinig af.

'n Telefoon gebruiken zij niet, — zij doen het nog van top tot top met hun natuurlijk stemorgaan af. Kanonnen hebben ze er eenige voor de parade, maar in dat woeste bergland weten ze er in den strijd toch geen raad mee.

Maar hun schot faalt zelden!

Ze kunnen loopen als 'n hazewind, klimmen als een gem, zien als een arend . . .

Elke schuilhoek moet de indringende vijand doorzoeken, want op de onmogelijkste plaatsen weet de scherpschutter zich te dekken en onverhoeds te vuren op den man, dien hij zich uitkoos.

Geduchte vijanden zijn zij altijd geweest.

De echte mannen voor den guerilla-krijg . . .

In sommige opzichten zijn zij nog zoo echt naïef!

'n Kinderlijk volk der bergen, 'n prachtig menschenras, waarvan 't zoo te bejammeren is, dat ze zich niet oefenen kunnen in de schoone werken des vredes.

Als hun vijand 's nachts het terrein met lichtkogels helder maakt, zoodat zij niet nadersluipen kunnen, of als hij zijn vliegers door de lucht zendt, die hen met bommen bestoken, dan zijn zij net zoo verontwaardigd als 't onder jongens zijn kan, wanneer een met ongelijke wapenen vechten wil!

De Oostenrijkers waren echter zoo wijs, tegen deze bergsoldaten keurtroepen uit Bosnië en Herzegowina af te zenden, die de bergen net zoo goed kenden als zij en in den bergoorlog even ervaren zijn; die 't in springen en sluipen en klauteren tegen hen opnemen kunnen en met evenveel gemak de grootste ontberingen doorstaan.

Als het Montenegrijnsche volk werkelijk had gewild, op z'n Servisch had willen doorstrijden tot „het bittere einde,” dan zou het Oostenrijksche leger een zeer harden kamp hebben gehad!

Zelfs de vrouw, ofschoon meer behandeld als slavine dan als gezellin van den man, volgt den Montenegrijn met onwrikbare trouw, staat naast hem op de gevaarlijkste punten, laadt er zijn geweer, bereidt er 't vleesch van den jarats, den ouden, taaien springbok, 't eenige voedsel dat er zoowat te krijgen is, en als de man valt, draagt zij hem met levensgevaar uit de vuurlinie weg.

Zóó strijdt het Montenegrijnsche leger . . .

Als het werkelijk strijdt op leven en dood!

Dat heeft het thans niet gedaan.

En al schrapte de censuur meer dan ze laat staan, tóch kunnen we tusschen de regels en het wit der Fransche, Engelsche en vooral der Italiaansche bladen door lezen, hoe boos men daar overal op dat bergvolk is.

Of die toorn *billijk* ontstoken heeten mag?

Zou er ook maar één *kansje* geweest zijn, om stand te houden, om tijdig afdoende hulp te krijgen? En zoo niet, was dan werkelijk Montenegro verplicht, zich dood te vechten voor een vreemde zaak?

P. Br.